SE TEM BRE
PUBLICACIÓ CRÍTICA, SOCIAL I CULTURAL

El Diacrític | | Actualitzat el 14/04/2020 a les 14:00

Ara, més que mai, toca cuidar-nos

David Palau reflexiona sobre l'explotació laboral i l'autorealització personal en plena pandèmia de la mà del filòsof sud-coreà Byung-Chul Han | «La prou dura situació de confinament pot convertir-se en una bomba de rellotgeria emocional si ho acompanyem amb els sentiments de depressió i fracàs que el filòsof coreà ens explica en segueixen de l'auto-explotació»

«Per fer el teletreball crec que és imprescindible marcar-se horaris concrets i, ara més que mai, plegar de la feina quan toqui, sense hores extres» | Susanna Marsiglia

De la negativitat de la prohibició a la depressió per haver-ho de poder tot i no aconseguir-ho. De l'ànsia per arribar a ser lliures a la por per l'obligació de ser-ho. Del deure imposat per altri al dret imposat per nosaltres. De l'obediència al poder, a l'obediència a la independència. De l'abatiment al *Yes, we can* d'Obama, passant pel *sí, se puede* de les places del 15-M (des d'aleshores, cal recordar-ho, consigna segrestada per un partit polític), així com el *ho tornarem a fer* de l'1 d'octubre de 2017. Aquesta transició, aquest canvi d'època, és la proposta que planteja al seu llibre *La sociedad del cansancio* (Herder Editorial, Barcelona, 2017) el filòsof sud-coreà Byung-Chul Han.

Fins fa poc, argumenta, vivíem en el que ell anomena la societat disciplinària, «definida per la negativitat de la prohibició, caracteritzada pel verb modal negatiu no-poder; fins i tot al deure li és inherent una negativitat: la de la obligació». Als darrers temps, però, hem virat cap al que ell anomena la societat del rendiment, «que es desprèn progressivament de la negativitat». Aquesta nova societat «es caracteritza pel verb modal positiu *poder* sense límits», en el sentit de possibilitat, o de ser capaç, tenir capacitat. Així doncs, i segons es descriu al llibre, «els projectes, les iniciatives i la motivació reemplacen la prohibició, el mandat i la llei. A la societat disciplinària encara la regeix el *no*. La seva negativitat genera bojos i criminals. La societat del rendiment, pel

contrari, produeix depressius i fracassats».

Pel que fa a l'organització del treball en l'actual model neoliberal, seguint amb les idees exposades pel filòsof coreà en aquest llibre veiem com l'explotació ja no es produeix com alienació i auto-desrealització com va explicar el propi Marx, sinó com a llibertat i autorealització. Segons escriu Byung-Chul Han, «aquí ja no existeix l'altre com explotador que m'obliga a treballar i m'explota, sinó que més aviat sóc jo mateix qui m'exploto voluntàriament, creient que m'estic realitzant. Em mato a base d'auto-realitzar-me. Em mato a base d'optimitzar-me. En aquest context, resulta impossible tota resistència, tota revolta, tota revolució». Així doncs, «la supressió d'un domini extern no condueix cap a la llibertat; més aviat fa que llibertat i coacció coincideixin».

I és precisament aquesta auto-explotació, segons el filòsof coreà, que es converteix en una eina molt més eficaç que l'explotació per altres, donat que va acompanyada d'un sentiment de llibertat: «la persona explotadora és alhora la persona explotada, víctima i botxí ja no poden diferenciar-se».

Aquestes reflexions em semblen especialment adients i necessàries en els temps de crisi del coronavirus que patim. Una de les primeres conseqüències d'aquesta crisi ha estat el confinament total de la població, imprescindible si volem acabar amb aquesta pandèmia. I d'aquest confinament se'n resulta el teletreball per totes aquelles persones que ho puguin fer, que en els temps que corren en són unes quantes. I és aquí on crec que, pels propers temps, caldrà tenir constantment present la reflexió que fa Byung-Chul Han, tant per les persones assalariades com, especialment, per aquelles que treballem per compte propi. La prou dura situació de confinament pot convertir-se en una bomba de rellotgeria emocional si ho acompanyem amb els sentiments de depressió i fracàs que el filòsof coreà ens explica en segueixen de l'auto-explotació. Amés, això pot deixar un camí excessivament adobat pel genocidi capitalista pel que fa a la post-pandèmia: si elevem els ja prou alts nivells d'auto-explotació durant aquesta crisi, algunes persones poden tenir greus problemes per rebaixar-los un cop passada la pandèmia, amb resultats, com es llegeix al llibre esmentat, devastadors.

Per fer el teletreball crec que és imprescindible marcar-se horaris concrets i, ara més que mai, plegar de la feina quan toqui, sense hores extres. Un altre bon hàbit crec que és el de treballar en un lloc diferent de la nostra habitació (quan es pugui), treure's el pijama, parar per fer àpats, buscar la socialització que es pugui (i com es pugui) entremig, i en plegar regalar-se moments de, en termes budistes, auto-amor: tocar un instrument, llegir, mirar un documental, meditar... Qualsevol activitat que ens resulti agradable i diferent de la feina.

I sobretot, caldrà mostrar-nos molt més humans: amb capacitat d'equivocar-nos, amb voluntat d'auto perdonar-nos, amb *dret a la peresa*. Ara, més que mai, toca cuidar-nos.